

SET DELS CENT CIMS SÓN A LA RIBERA D'EBRE

MARIA MONTANÉ MONTANÉ

MANUEL AGUILAR CLUFEN

Socis del CERE

marionaimanel@gmail.com

[Data de lliurament i acceptació: agost de 2021]

PARAULES CLAU:

cims, caminar, Ebre, excursionisme, territori, paisatge, muntanyes, repte

PALABRAS CLAVE:

cumbres, caminar, Ebro, excursionismo, territorio, paisaje, montañas, reto

KEYWORDS:

summits, walking, Ebro, hiking, land, landscape, mountains, challenge

RESUM

Una de les receptes per estimar a fons un territori és caminar-lo, com ja han fet i relatat escriptors cèlebres com Jacint Verdaguer o Josep M. Espinàs.

La FEEC, l'IEC i l'ICC ens proposen assolir cent cims d'una llista de 308 per veure i conèixer més a fons les contrades més encisadores del nostre país. En el cas de la nostra comarca, la Ribera d'Ebre, set d'aquests cims ens permeten gaudir, conèixer i valorar a vista de moixó tot el nostre entorn —“com l'Ebre s'allunya i s'acosta en una ondulació constant aprofitant els camins més baixos”, en paraules de Josep M. Espinàs—, mentre fem esport.

RESUMEN

Una de las recetas para amar profundamente un territorio es andarlo, como ya han hecho y relatado célebres escritores del calibre de Jacint Verdaguer o Josep M. Espinàs.

La FEEC, el IEC y el ICC nos proponen alcanzar cien cumbres de una lista de 308 para ver y conocer más a fondo las regiones más encantadoras de nuestro país. En el caso de nuestra comarca, la Ribera d'Ebre, siete de estas cumbres nos

permiten disfrutar, conocer y valorar a vista de pájaro todo nuestro entorno —“cómo el Ebro se aleja y se acerca en una ondulación constante aprovechando los caminos más bajos”, en palabras de Josep M. Espinàs—, mientras hacemos deporte.

ABSTRACT

One of the ways to come to love a land is to walk there, as famous writers like Jacint Verdaguer and Josep M. Espinàs have done.

The FEEC, IEC and ICC suggest climbing 100 summits out a list of 308 to see and find out more about the most beguiling landscapes in this country. In our county, Ribera d'Ebre, seven of these summits allow us to enjoy, discover and take a bird's eye view of our surroundings, getting some exercise “as we move away from the Ebro and nearer to constant undulations, making use of the lower paths” as Josep M. Espinàs put it.

INTRODUCCIÓ

Fins fa 37 milions d'anys, l'actual conca sedimentària de l'Ebre era un mar interior envoltat per la Serralades Pirenaica, Ibèrica i Costera-catalana. D'aquestes serralades, la més jove és la pirenaica, que és la que ha sofert una més gran compressió tectònica i té, per tant, més alçària i longitud. Les altres dues són més arrodonides. A causa de l'erosió i els sediments d'aquestes últimes, la conca del riu Ebre és una acumulació de sediments marins en l'espai comprés entre aquestes serralades en el període terciari.

Tot i així, la Ribera d'Ebre té un paisatge marcadament muntanyós: la part més deprimida és la cubeta tectònica de Móra, enfonsada dins la part meridional de la Serralada Prelitoral Catalana. El riu Ebre la recorre transversalment i queda configurada entre el Pas de l'Ase i el congost de Bar-rufemes. De Faió a Ascó, l'Ebre viatja en amples meandres per la plataforma oligocènica de la gran depressió central catalanoaragonesa, fins a topar amb el primer dels braços que en aquell lloc estén la Serralada Prelitoral Catalana, la qual, perpendicular al curs del riu, li oposa els seus elements del període mesozoic. Forma aleshores l'estret del pas de l'Ase (4 km) amb els pics de l'Àguila (487 m d'altitud) i de la Picossa (496 m) a la dreta, i a l'esquerra el de Sant Pau de la Figuera (635 m). Aquí hi ha la part més característica de la demarcació. Aquesta s'estén per llevant de cara a la banda més baixa del Priorat, amb les verticalitats de les moles de

“LA QUANTITAT,
VARIETAT I, TAMBÉ CAL
DIR-HO, LA QUALITAT
DE LES MUNTANYES,
SERRALADES I
PAISATGES DE LA
COMARCA, CREEN
UN ESPAI, IDÍLLIC
I ENCISADOR DE
827 KM2 QUE SÓN UN
AUTÈNTIC PARADÍS
EXCURSIONISTA,
ENCARA PRESERVAT
DE LA MASSIFICACIÓ
INDISCRIMINADA
DELS ENTORNS
BUCÒLICS QUE
PRESENTA.”

Colldejou i de Llaveria (914 i 912 m); per ponent, la serra de Cavalls (680 m) i la de la Torre; al sud és tallada pel segon braç calcari i potent d'aquella part de la Serralada Prelitoral, la serra de Cardó (941 m) i els Ports de Beseit (1.441 m). De manera que el fons de la cubeta, emmosaicada d'arrossegalls quaternaris posats a 31 m d'altitud sobre el nivell de la mar, queda embolcallat de muntanyes que per la banda de mar tenen altures que sobrepassen els mil de metres d'alçària o que s'hi acosten. L'Ebre obre un esvoranc profund i escarpat, de 17 km entre la serra de Cardó i els contraforts dels ports de Beseit —Pas de Barrufemes o de Miravet—, que li proporcionen un difícil accés a la comarca del Baix Ebre i a la sortida a la mar.

La quantitat, varietat i, també cal dir-ho, la qualitat de les muntanyes, serralades i paisatges de la comarca, creen un espai, idíl·lic i encisador de 827 km² que són un autèntic paradís excursionista, encara preservat de la massificació indiscriminada dels entorns bucòlics que presenta.

INICIS DELS CENT CIMS:

En la primera Jornada sobre cartografia i excursionisme, celebrada a la seu de l'Institut Cartogràfic de Catalunya el maig de 2004 i organitzada per l'Institut Cartogràfic de Catalunya, Geoestel i l'Editorial Alpina, l'objectiu de la qual era trobar els cent cims més representatius de Catalunya, l'ICC es va comprometre a calcular l'altitud real dels cims més representatius de Catalunya, atenent així les inquietuds inicials de la trobada.

L'ICC va compilar una selecció dels cims més emblemàtics de Catalunya considerant la seva significació geogràfica, relleu en el món de l'excursionisme o segons la notorietat cultural, històrica o emotiva. La llista contempla tota mena de cims, independentment de l'altitud d'aquests, sempre que quedessin circumscrits dins de la Catalunya administrativa. Tot considerant els criteris establerts per a la selecció, la llista es va trametre a la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya, l'Institut d'Estudis Catalans i la Direcció General de Turisme que hi van aportar comentaris i suggeriments.

En aquesta primera llista (vegeu codi QR al final de l'article), només hi quedaven seleccionats el Xàquera (la Creu de Santos), sostre comarcal de la Ribera d'Ebre i límit amb el Baix Ebre, i la Mola de Genessies, que limita amb el Baix Camp.

A final de 2010 l'ICC va acabar els processos de mesura dels cims seleccionats, mitjançant les tècniques més recents en l'àmbit dels càlculs geodèsics, tot incloent el posicionament sobre el terreny dels claus geodèsics que han permès identificar el punt natural més alt de cada cim. Les noves mesures evidenciaren diferències significatives entre l'altitud considerada oficial fins aleshores i la nova altitud resultant de la mesura amb sistemes GPS. Les mesures foren publicades el juny de 2011, segons el model de fitxa adjunta.

Si l'any 1975 s'iniciava el recorregut del sender GR7, a Tivissa, primer entre els que ara hi ha a tot el territori (vegeu *Miscel·lània del CERE*, núm. 30, any 2020), l'any 2005, la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya (FEEC) va engegar el projecte de proposar als federats una activitat que permetés conèixer tot el país a través de les seves muntanyes i en totes les seves comarques.

A la llista inicial, de 175 cims hi havia des del turó de Montgat de 35 m fins als 3.143 m de la Pica d'Estats, significatius tots ells per la seva història, els seus trets físics o la seva bellesa paisatgística, entre d'altres.

El 2006 la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya va iniciar el *Repte dels 100 cims* com a proposta de diferents contrades representatives i característiques. La federació ha anat ampliant la llista fins a 308 cims, però es manté el repte per als federats d'assolir-ne 100 (vegeu QR al final). Tutelat pel Comitè dels 100 cims que vetlla per al bon funcionament, proposa noves alternatives i reptes dels excursionistes que participen de l'activitat. Al llarg d'aquest període i fins avui s'han anat perfilant cims i contrades i s'ha arribat a l'actual catàleg de 308 cims; d'entre tots aquests, es poden triar pels interessos de cadascú els primers 100 que s'assoliran.

L'objectiu és conèixer el país fent excursionisme; el repte és fer-ne 100, i si se'n volen afegir més és més per afany de descoberta, que no par per competir. No és una activitat competitiva.

Dels 308 relacionats, se'n poden escollir cercant com arribar-hi, per quin camí pujar-hi i gaudir-ne al màxim.

ELS SET CIMS DE LA RIBERA

Proposem començar pels que tenim mes a prop: la nostra comarca. Entre el total de 308 cims essencials, de la Ribera d'Ebre hi figuren:

<i>Cim</i>	<i>Altitud</i>	<i>Termes municipals</i>	<i>Observacions</i>
El Xàquera o Creu de Santos Serra de Cardó	942,3 m	Rasquera, Benifallet Tivenys	Sostre Comarcal de la Ribera d'Ebre Compartit amb el Baix Ebre
Punta nord del Montalt Serra de Montalt	766,0 m	Tivissa	Compartit amb el Priorat
La Tossa Muntanyes de Tivissa-Vandellòs	718,1 m	Tivissa	
Mola de Genessies Muntanyes de Tivissa-Vandellòs	711,2 m	Tivissa Vandellòs	Compartit amb el Baix Camp
Lo Tormo Serra del Tormo i serra dels Morers	522,9 m	La Torre de l'Espanyol Garcia	
Coll de Pins Muntanyes de Rasquera	499,8 m	Rasquera	Observatori de Líster
La Picossa	498,9 m	Mora d'Ebre	

Com és natural, hi ha multitud de camins que porten a aquests cims: són coneguts, de paisatges oberts i meravellosos; habitualment no presenten cap dificultat per assolir-los i, si alguna petita dificultat tenen, és el desnivell i el temps de caminada necessari per arribar-hi. Tots estan ben indicats.

Intentarem escurçar el màxim possible l'esforç per afegir-los a la llista de les nostres "conquestes". Podeu trobar més detalls al llibre *100 cims* o a l'enllaç de la FEEC.

La Creu de Santos

El camí més curt és anar-hi des de l'antic balneari de Cardó, per la pista del "Ermitori de la vall de Cardó". Hi ha un desnivell de prop de 450 m i en un parell d'hores i serem dalt.

Figura 1. Pujant a la Creu de Santos. Foto: Manel Aguilar

Figura 2. Pujant a la Creu de Santos. Foto: Manel Aguilar

Punta nord del Montalt

Una hora llarga de pujada i 260 m de desnivell. Hem d'anar fins el km 39 de la carretera que va a Pratdip, i per una pista fins al collet de la Mafla (en bon estat, hi van pel manteniment dels aerogeneradors) fins a un pal indicador del cim.

La Tossa

Aquest camí és una mica més llarg i dur, pel desnivell de 400 m des de Tivissa. Fins al collet de la Llena està senyalitzat com un PR (marques blanques i grogues, fins a la dreuera del Benet); d'aquí en amunt, hi ha fites de pedres. En un parell d'hores, hi som.

Mola de Genessies

A la carretera de Gavadà, anem fins el mas de Genessies, abandonat i comencem a caminar pel PRC-92 (recordeu: marques grogues i blanques), fins al coll del Rourar, on hi ha un pal indicador i on hem de deixar el PR i seguir una sendera senyalada amb fites. Són 200 m de desnivell i una hora per arribar-hi.

Lo Tormo

Cim emblemàtic i omnipresent de la Torre de l'Espanyol. Des de qualsevol indret de la població trobareu indicadors que hi menen. Si voleu un recorregut sense quasi desnivell, i molt curt, heu d'anar fins l'aerogenerador no 3 (tenen tots un numero visible estampat) i d'allí seguir un camí de cresta —atenció: és estreta i requereix una certa precaució) fins a lo Tormo.

Figura 3. Camí del Tormo. Foto: Maria Montané

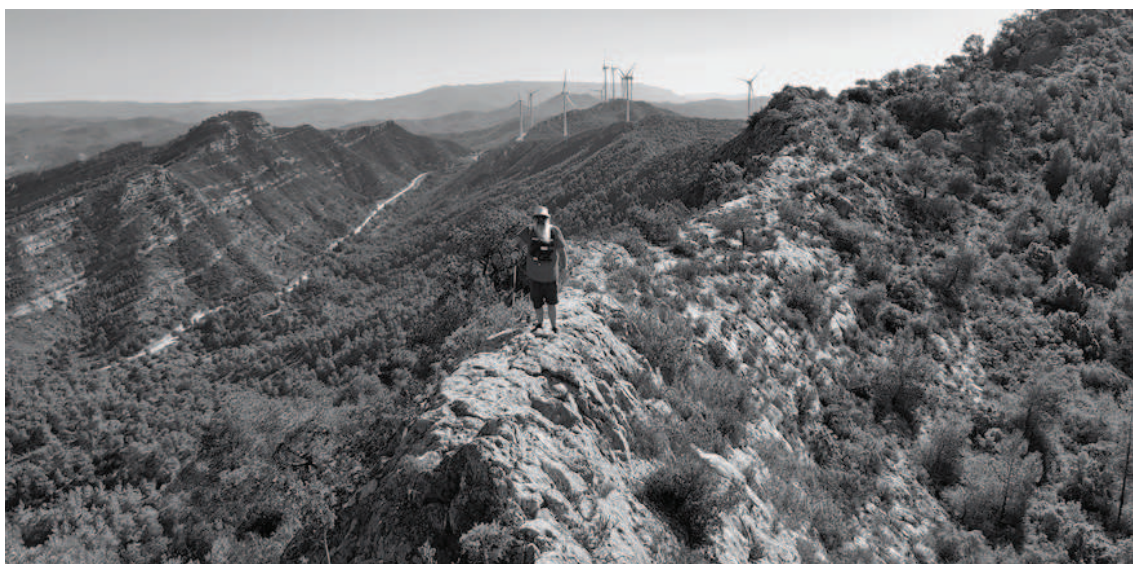

Figura 4. Camí del Tormo. Foto: Maria Montané

Una hora mal comptada. O anar-hi sortint del poble de la Torre, o de la Mina, des de Sant Antoni, des de la font de n'Horta... depenent la caminada que es vulgui fer.

Figura 5. Dalt del Tormo. Foto: Maria Montané

I des de dalt fer un recorregut comarcal per la meravellosa vista que hi ha.

Figura 6. Vista cap al sud amb la Picossa. Foto: Maria Montané

Coll de Pins

Són 280 m de desnivell i una hora i mitja des de l'ermita de Sant Domingo i fer el recorregut circular d'un plafó que ho senyalitza. O curt i directe, des del km 2 de la carretera que surt cap al balneari de Cardo, amb un indicador que hi posa "Ruta de l'Observatori Líster" i, en mitja hora, hi som.

La Picossa

Senyalitzat amb marques verdes i blanques des de l'ermita de Sant Jeroni i, en una hora i 356 m de desnivell, hi som.

Entorn d'aquest repte, s'hi celebren activitats paral·leles i complementàries: el concurs Fotocims, el Premi Literari dels 100 Cims, que ja han arribat a la seva 11a edició, i la trobada dels 100 Cims, prevista per al mes de maig de 2019, primer, posteriorment per al d'enguany i que es va haver de suspendre per raons òbvies i conegudes, però està ja previst que l'Agrupació Excursionista d'Alcanar pugui organitzar-la aquesta propera tardor.

Exemple a seguir, si podem portar el seu ritme!

En aquesta edició de la trobada, que conjuntarà les edicions del 2019 i 2020 es reconeixen els cent cims assolits per una sòcia del Club Excursionista la Cameta Coixa, de Miravet: Elena Ferré Ferri, excursionista que va trobar-li el plaer i el gust a la muntanya no fa gaire temps i amb la qual hem tingut l'oportunitat de parlar, perquè ens fes una mica de relat de la seva experiència entorn de la seva afició i al repte d'assolir els cent cims.

El seu company, l'Àngel, que és qui la va aficionar a la muntanya, encara no ha arribat als cent cims; ella ha aprofitat que tenia festa els dimecres i fa sortides entre setmana.

Diu que “cada excursió té una història i tota l'experiència de la muntanya és bona”. Una muntanyenca de cap a peus.

Es va fer de la Cameta Coixa, ara fa tres o quatre anys, per obtenir la llicència federativa, però les seves sortides les fa amb diversos grups de muntanya; parla dels Senderisme i Rock-and-roll, que la van dur a conèixer la zona de Prades, dels Perduts, dels Caminants de Vilafranca, que surten els dimecres, que són uns jubilats (ella encara és jove), als qui admira la seva potència i força a l'hora d'anar muntanya amunt i amb qui es va embarcar amb projectes més elevats, mai més ben dit: Balandrau, Puigmal... Pedraforca... Turó de l'Home, les Agudes... “Jo que no havia passat mai dels 1.400 m...”, diu. Però feu una ullada a les seves xarxes socials i veureu la quantitat de cims que ha fet, més enllà dels 100 cims del rept... i molt més enllà de les seves terres.

Està orgullosa de conèixer profundament el territori, gràcies a les excursions i de les coneixences de persones, indrets i aficions. Parla de *geocaching* (vegeu QR al final) —trobar “tresors” amagats amb l'ajut d'un GPS—, d'orientació, d'espeleologia (avencs de la Febró, cova Cambra)...

Diu que va estrenar la bandera del seu grup de muntanya Les Cabretes dels Ports pujant a la Picossa, que pertany a un grup per fer els 100 cims i amb ells va fer el cim del Costa Pubilla, que és prop de Planoles... Una bona tirada en cotxe per arribar a prop d'un dels cims, pujar-lo, baixar i tornar a Ulldecona!!!

Quan va assabentar-se que farien la trobada dels cent cims a Alcanar, va completar els 20 o 30 cims que li faltaven per arribar als 100 en una revolada, per tal de poder-hi ser present.

Va pujar a la punta nord del Montalt el 23 de gener de 2016, a la Creu de Santos el 3 de març de 2016 i a la Picossa el 6 de novembre de 2016; a la Mola de Genessies 23 de desembre de 2018. I al Tormo el 8 de febrer de 2019, a la Tossa el 12 de febrer de 2019 i al Coll de Pins, el dia 9 de març del 2019 i es va “polir” els cims de la Ribera d'Ebre!

Ella és d'Ulldecona.

Figura 7. Elena Ferré dalt de la Picossa. Foto: Àngel Canalda

CIMS EMBLEMÀTICS DE CATALUNYA

Mola de Genessies

Informació general	Punt més alt (cim)	Senyal geodèsic (clau)
Nom del cim: Mola de Genessies	Cota ortomètrica del cim:	Codi senyal: 256144005
	711.24 m	X (UTM): 313784.98 m
Codi del cim: 256144006	X (UTM): 313790.55 m	Y (UTM): 4542930.21 m
Municipi: Tivissa	Y (UTM): 4542925.92 m	Cota el·lipsoidal: 760.12 m
Comarca: Ribera d'Ebre	Desnivell Cim-Clau: 0.59 m	Cota ortomètrica: 710.66 m
	Data de mesura: 7/9/2007	Ondulació geoida: 49.47 m
		Sist. ref.: ETRS89/00-EGM08D595

Itinerari d'accés al cim

Des de Vandellòs direcció Tivissa per la carretera C-44, al kilòmetre 13.5 hi ha una carretera a l'esquerra que va direcció Gavada. Seguir per aquesta carretera fins al Mas de Genessies on agafem un camí que surt entre els edificis direcció Oest. Després d'uns 500 metres deixem el vehicle en una intersecció al costat d'un camp i prosseguim a peu per un camí indicat com "Mola de Genessies per coll de Genessies". En 20 minuts arribem al coll de Genessies on agafem un corriol direcció Nord que ens porta directament al cim en 30 minuts.

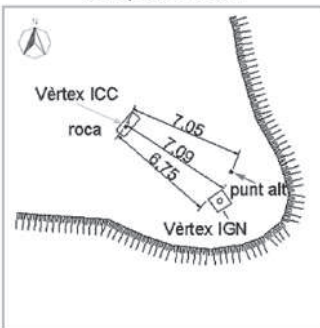

Mapa de situació	Descripció del cim i del clau	Croquis de detall
	<p>Un del referents principals de les terres tarragonines properes al mar. Clau d'acer inoxidable amb la cabota formada per un tronc de piràmide de 4 centímetres de diàmetre superior i 3 centímetres de diàmetre inferior. Es troba fixat a la roca, a gairebé 7 metres al nord-oest del vèrtex geodèsic de l'IGN. El punt més alt està situat al nord-est del vèrtex de l'IGN i a 7.05 metres del clau.</p>	
Vista general	Vista de detall del cim	Vista de detall del clau
		
Llegenda de símbols: Indica el punt més alt del cim Indica la posició del clau		

Figura 8. Fitxa informativa sobre la Mola de Genessies. Font: ICGC

BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA

<https://www.feec.cat/actualitat/noticies/la-trobada-dels-100-cims-se-celebrara-a-lalcanar-a-la-tardor/>

<https://ca.wikipedia.org/wiki/Geocerca>

<https://www.feec.cat/activitats/100-cims/>

<https://www.icgc.cat/Ciutada/Explora-Catalunya/100-cims-mes-emblematics-de-Catalunya/Llista-dels-100-cims-mes-emblematics-de-Catalunya>

		
Geocerca o <i>geocaching</i>	El repte dels 100 cims	Fitxes dels 100 cims
Viquipèdia	FEEC	ICGC

AZCONA, Fermí; TORRES, Constantí; VIVES, Joan M. (2018): *100 cims*. Cossetània Edicions, Valls.

Revista *Vèrtex* núm. 293, gener-febrer 2021.

ANNEX

Quan aquest treball ja s'havia entregat als editors, la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya ens va remetre una notificació de la recuperació de la trobada dels 100 Cims. Hi podeu trobar tota la informació a l'enllaç del QR següent: data de l'acte, lloc, accés a les inscripcions per assistir-hi, llista dels reconeixements, entre altres.

Associacions i clubs de muntanya de la Ribera d'Ebre

ASS. ESP. EXTREM TEAM TIVISSA

Marçà de Dalt, 19

Tivissa

Ribera d'Ebre

CENTRE EXCURSIONISTA DE FLIX

Urbanització Bassa de les Clotxes, 25

Flix

Ribera d'Ebre

alexestela@gmail.com

ASS. ESP. CULTURAL ANA (SE)

Avinguda de la Central, s/n

Ascó

Ribera d'Ebre

ASS. EXCURSIONISTA LA PICOSSA

Pi i Margall, 15

Móra d'Ebre

Ribera d'Ebre

lapicossa@gmail.com

CLUB ESP. DE MUNTANYA LA CAMETA COIXA

Plaça Major, 1

Miravet

Ribera d'Ebre

lacameta@gmail.com